

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

Elektrische kraan nr. 371 JA in Antwerpen

Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Elektrische kraan nr. 371 JA, Antwerpen, Wijnweg zonder nummer – monument (opheffing)

Onderwerp

Benaming: Elektrische kraan nr. 371 JA

Adres of ligging: Wijnweg zonder nummer

Dossier

Type dossier: opheffingsdossier (gehele opheffing)

Dossiernummer: 4.001/11002/156.1

Bescherming

Beschermd als: monument

Beschermingsbesluit: ministerieel besluit van 30 september 2002

URI Besluitendatabank Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/bsluiten/3927>

Inventaris Onroerend Erfgoed

URI Inventaris Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5563>

Samenvatting

De bescherming als monument van de Elektrisch kraan nr. 371 JA wordt opgeheven omwille van het algemeen belang in functie van de rechtszekerheid. De kraan werd met inbegrip van de volledige uitrusting in 2018 met toelating verplaatst naar de Rijnkaai in Antwerpen. De kraan zal op deze locatie beschermd worden als monument. De bescherming op de oorspronkelijke locatie wordt in functie van de rechtszekerheid opgeheven. De sporen verdwenen op de oorspronkelijke locatie onder een laag asfalt. De bescherming van dit erfgoedelement wordt opgeheven omdat de erfgoedwaarden onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan.

Datum

Datum: 24/01/2023

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht	4
1.3.	Historiek van het beschermings- en beheersdossier	5
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	5
2.	Evaluerend gedeelte	6
2.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	6
2.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	6
2.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	6
2.4.	Juridische toestand	6
2.4.1.	Onroerend Erfgoed:	6
2.4.2.	Omgeving	7
3.	Bronnen	7
	Digitale bronnen	7
4.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	7
4.1.	Omgevingsplan	7
4.2.	Fotobijlage	7
4.3.	Documentatie	7

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

De opheffing van de bescherming als monument van de elektrische kraan nr. 371 JA met inbegrip van de volledige uitrusting alsook van de sporen op de kade kadert in het via een nieuw beschermingsbesluit aanpassen van de bescherming als monument van de elektrische havenkraan nr. 371 JA (met inbegrip van de volledige uitrusting) en het op vraag van de stad Antwerpen in 2019 juridisch en administratief in orde brengen van de permanente verplaatsing van de kraan van de kaai 205 langs de Wijnweg 203-205 in Antwerpen naar de Rijnkaai in dezelfde stad.¹

1.1. Situering

De elektrische havenkraan nr. 371 JA met inbegrip van de volledige uitrusting alsook van de sporen op de kade langs de Wijnweg in Antwerpen werd op 30 september 2002 beschermd als monument omwille van zijn industrieel-archeologische waarde.²

De havenkraan nr. 371 JA werd met inbegrip van de volledige uitrusting in 2018 met toelating verplaatst naar de Rijnkaai in Antwerpen. De standaardsporen van 5 meter breed waarop de kraan op de kade 205 langs de Wijnweg reed, werden niet overgebracht. Op de Rijnkaai staat de kraan op 5 meter-sporen die reeds aanwezig waren en deel uitmaken van de bescherming als monument van de havenkranen 223 CK, 290 CO, 343 HA, 334 GA, 330 FA, 184 CD, 176 CC, 158 BD en 45 AA met inbegrip van de sporen (Ministerieel besluit van 30 september 2002).

Om deze verplaatsing van de elektrische kraan nr. 371 JA met inbegrip van de volledige uitrusting maar zonder de sporen te bestendigen wordt een nieuwe beschermingsprocedure opgestart. Gelijktijdig wordt deze procedure tot opheffing van het beschermingsbesluit van 30 september 2002 tot bescherming als monument van de elektrische kraan nr. 371 met inbegrip van de volledige uitrusting alsook van de sporen op de kade (aan de Wijnweg) opgestart.³

1.2. Historisch overzicht

De elektrische kraan nr. 371 JA werd in 1958-1959 gebouwd door de Duitse firma Kocks en kreeg vervolgens een werkplek op kaai 205 aan de Wijnweg, die in functie van de verrijdbaarheid van de kraan van een 5 meter breed spoor was voorzien.

In 1997 werd de elektrische kraan nr. 371 JA door de vervanging van stukgoederen door massagoederen buiten gebruik gesteld.⁴ In de daaropvolgende jaren stond de kraan buiten gebruik op kaai 205 langs de Wijnweg en hinderde hij de concessionarissen. Omdat de kraan nr. 371 JA intussen het enige nog resterende en goed bewaarde exemplaar was van de twintig elektrische stukgoedkranen uit 1958-1959 die op een vijf meter breed kraanspoor op de Zuidkaaien van het Leopolddok reden, werd hij in 1997 toegevoegd aan de collectie historische havenkranen van de stad Antwerpen.

Op 30 september 2002 werd de havenkraan nr. 371 JA samen met de sporen, waarop hij reed, omwille van zijn industrieel-archeologische waarde beschermd als monument.

¹ Brief van 15 maart 2019 van de Stad Antwerpen aan het agentschap Onroerend Erfgoed met de vraag tot verplaatsing van de Kocks-kraan nr. 371 JA.

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Elektrische kraan 371 JA [online] <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5563> (geraadpleegd op 30-11-2022).

³ Onroerend Erfgoed, Digitaal beschermingsdossier 4.001/11002/151.1, *Elektrische kraan nr. 371 JA (met inbegrip van de volledige uitrusting)* (AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022).

⁴ [S.N.] 2017, 312.

Om duurzaam onderhoud van de elektrische kraan nr. 371 JA te verzekeren werd hij in 2018 – met een op 28 februari 2017 verleende toelating van drie jaar, die op 2 maart 2022 met nog eens drie jaar werd verlengd – van kaai 205 langs de Wijnweg verplaatst naar de Rijnkaai. De standaardsporen van 5 meter breed waarop de kraan op de kade 205 aan de Wijnweg reed, werden niet overgebracht. Op de Rijnkaai waren identieke 5 meter-sporen aanwezig.

1.3. Historiek van het beschermings- en beheersdossier

De elektrische kraan nr. 371 JA werd op 30 september 2002 met inbegrip van de volledige uitrusting alsook van de sporen op de kade langs de Wijnweg in Antwerpen beschermd als monument omwille van zijn industrieel-archeologische waarde.

Na de buitengebruikstelling van de havenkraan in 1997 werd hij toegevoegd aan de collectie historische havenkranen van de stad Antwerpen. De standplaats van de kraan op kaai 205 aan de Wijnweg bemoeilijkte echter niet alleen het onderhoud ervan, maar de kraan hinderde ook de concessionarissen bij hun werkzaamheden. In 2018 werd de havenkraan dan ook met een op 28 februari 2017 verleende toelating van drie jaar verplaatst naar de Rijnkaai om er samen met de andere historische elektrische havenkranen uit de stedelijke collectie opgesteld, onderhouden en publiek ontsloten te worden. Op 2 maart 2022 werd de initiële toelating voor tijdelijke verplaatsing verlengd voor drie jaar. Op kade 205 bleven de sporen waarop de elektrische kraan nr. 371 JA tot 1997 reed, achter.

Op 15 maart 2019 werd door Antwerpen Kunstenstad vzw, die instaat voor het beheer van de kraan nr. 371 JA, aan het agentschap Onroerend Erfgoed gevraagd om deze verplaatsing ook juridisch en administratief in de orde te brengen. Zoals decretaal bepaald verklaarden de betrokken zakelijkrechthouders zich akkoord met de verplaatsing: op 21 maart 2019 de Afdeling Zeeschelde-Zeekanaal van de Vlaamse Waterweg NV (als eigenaar/beheerder van de Rijnkaai) en op 22 maart 2019 het Havenbedrijf Antwerpen NV (als eigenaar/beheerder van kaai 205 langs de Wijnweg).

Door het agentschap werd op 25 maart 2019 het akkoord van toenmalige Vlaams minister Geert Bourgeois gevraagd voor deze regularisatie. Op 28 maart 2019 verleende het kabinet van de minister zijn fiat. Omdat de Rijnkaai is uitgerust met authentieke 5 meter-sporen die reeds beschermd zijn door het beschermingsbesluit van 30 september 2002 tot bescherming als monument van de havenkranen 223CK, 290 CO, 343 HA, 334 GA, 330 FA, 184 CD, 176 CC, 158 BD, 45 AA met inbegrip van de sporen, wordt een nieuwe bescherming opgestart voor de elektrische kraan nr. 371 JA met inbegrip van de volledige uitrusting op de oorspronkelijke sporen na. Deze procedure loopt parallel aan de voorliggende opheffing van het ministerieel besluit van 30 september 2002 tot definitieve bescherming als monument van de elektrische kraan nr. 371 JA met inbegrip van de volledige uitrusting alsook van de sporen op de kade (aan de Wijnweg).

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 12 april 2022. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

De elektrische kraan nr. 371 JA werd met inbegrip van de volledige uitrusting en van de sporen aan de kade beschermd omwille van zijn industrieel-archeologische waarde. In de motivering van de erfgoedwaarde werd expliciet verwezen naar de verrijdbaarheid van de kraan op sporen op de havenkaden.

De buitengebruikstelling van de elektrische kraan nr. 371 JA in 1997 leidde tot het deels onder het asfalt verdwijnen en deels corroderen van de sporen. De havenkraan zelf werd in 2018 met toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed voor betere onderhouds- en ontsluitingsdoeleinden overgebracht naar de Rijnkaai. Door deze verplaatsing verdween de ensemblewaarde tussen de havenkraan en de sporen, die door hun deels onder de asfalt verdwijnen en deels corroderen in belangrijke mate aan erfgoedwaarde hadden ingeboet.

Omdat de elektrische kraan nr. 371 JA met inbegrip van de volledige uitrusting met toelating verplaatst werd naar de Rijnkaai en het goed op deze locatie opnieuw beschermd wordt in functie van de rechtszekerheid, wordt de bescherming als monument op de oorspronkelijke locatie opgeheven. Gezien de sporen op de oorspronkelijke locatie verdwenen onder een laag asfalt wordt de bescherming van dit erfgoedelement opgeheven omdat de erfgoedwaarden onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan.

De bescherming als monument van de elektrische kraan nr. 371 JA met uitrusting en sporen wordt opgeheven omwille van het algemeen belang in functie van de rechtszekerheid en omdat de erfgoedwaarden van de sporen onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan.

2.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

De erfgoedwaarde, namelijk de industrieel-archeologische waarde, is wat de kraansporen betreft door het deels onder het asfalt verdwijnen en deels corroderen in belangrijke mate verloren gegaan. Indien het 5 meter brede spoor aan de Wijnweg ooit wordt uitgebroken, is het aanbevelenswaardig om alle onderdelen van dit spoor (in het bijzonder de spoorstaven, dwarsliggers en beugels) te fotograferen, op te meten en te documenteren.

2.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als monument van de elektrische kraan nr. 371 JA met inbegrip van de volledige uitrusting alsook van de sporen op de kade aan de Wijnweg 203-205 wordt geheel opgeheven. De kadastrale percelen gevat door de opheffing zijn opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

Voor de bescherming als monument van de naar de Rijnkaai overgebrachte elektrische kraan nr. 371 JA (met inbegrip van de volledige uitrusting) wordt een nieuw beschermingsdossier opgestart (4.001/11002/151.1).

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Onroerend Erfgoed:

De havenkraan nr. 371 JA vormt met inbegrip van de volledige uitrusting alsook van de sporen op de kade langs de Wijnweg in Antwerpen een beschermd monument: <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5563> (beschermd bij ministerieel besluit van 30 september 2002).

Opheffingsdossier: Elektrische kraan nr. 371 JA, monument

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van de oorspronkelijke locatie van het onroerend goed waar dit opheffingsdossier over gaat.

In de onmiddellijke omgeving bevindt zich geen vastgesteld bouwkundig erfgoed en zijn evenmin bouwkundige elementen opgenomen in de wetenschappelijke erfgoedinventaris.

Beheersplan:

- 'Antwerpen - Elektrische museumkranen':
<https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/371> (goedgekeurd op 28 april 2017).

2.4.2. Omgeving

Gewestplan 'Antwerpen', vastgesteld op 03/10/1979: de elektrische kraan nr. 371 JA met inbegrip van de volledige uitrusting alsook van de sporen op de kade langs de Wijnweg lag in een 'industriegebied'.

3. BRONNEN

Archief Onroerend Erfgoed:

Archief Onroerend Erfgoed, Beschermingsdossier DA002341 (opgemaakt door Jo De Schepper, 2000-2002).

Digitale bronnen

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: Elektrische kraan 371 JA [online]
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/200508> (Geraadpleegd op 30-11-2022)

[S.N.] 2017: *Beheersplan 2017-2036 Elektrische museumkranen Antwerpen*, Antwerpen, onuitgegeven studie in opdracht van Antwerpen Kunstenstad vzw, 418 pp. [online]
<https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/371> (geraadpleegd op 5 augustus 2021).

4. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

4.1. Omgevingsplan

4.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

4.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend materiaal, zoals archiefphoto's e.d., dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.